

Vypracoval Inštitút zamestnanosti v rámci projektu s Friedrich Ebert Stiftung FES Slovensko „Kultúra sveta práce“. Viac o projekte ako i iné výstupy nájdete na <http://www.iz.sk/sk/projekty/kultura-sveta-prace>

Štatistiky dohôd o vykonaní práce na Slovensku

Počet ľudí pracujúcich na dohodu (tzv. „dohodári“) z roka na rok stúpa. Svedčí o tom aj štatistika Sociálnej poisťovne, ktorá zobrazuje vekové skupiny ľudí od študentov pracujúcich na dohodu až po dôchodcov. Taktiež ľudia, ktorí pracujú na dohodu a ich príjem presiahne hodnotu 139,9 eur, nemôžu byť evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, a tým pádom sú označovaní ako zamestnaní.

Podľa zákonníka práce účinného od 1.1. 2012, ktorý definuje v deviatej časti dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, zamestnávateľia môžu na plnenie svojich úloh alebo na zabezpečenie svojich potrieb uzatvárať s fyzickými osobami aj dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, a to dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov.

Výhoda v takejto forme zamestnania spočíva v platení nízkych odvodov pre zamestnávateľa (úrazové a garančné poistene, spolu 1,05 %) a zamestnanca, ktorý neplatí odvody vôbec. Na druhej strane, dohodár nemá práva zamestnanca zamestnaného na pracovný pomer, takže zamestnávateľ nemusí udať dôvod pre výpoveď, nemá garantovanú minimálnu mzdu, dovolenku ani odstupné. Z dôvodu neplatenia odvodov do sociálnej poisťovne nemá nárok na žiadne dávky zo sociálneho zabezpečenia.

Celkový počet dohodárov

Ľudí pracujúcich na dohodu bolo podľa údajov zo Sociálnej poisťovne v minulom roku viac ako 387 tis. v novembri a takmer 400 tis. v júni. Ich počet sa mení každý mesiac, avšak existuje pravidelná cyklickosť vývoja počtu ľudí pracujúcich mimo pracovného pomeru. Ide najmä o už spomenuté mesiace jún a november, kedy takmer v každom roku nastane nárast dohodárov. Od roku 2005, kedy bolo v mesiacoch jún a november 243 tis. a 256 tis. osôb, do roku 2011 nastal nárast o 63,75 %, resp. 51,29 % ľudí pracujúcich na dohodu za 6 rokov, čo je v priemere 10,63 %, resp. 8,55 % ročný nárast osôb pracujúcich na dohodu oproti roku 2005.

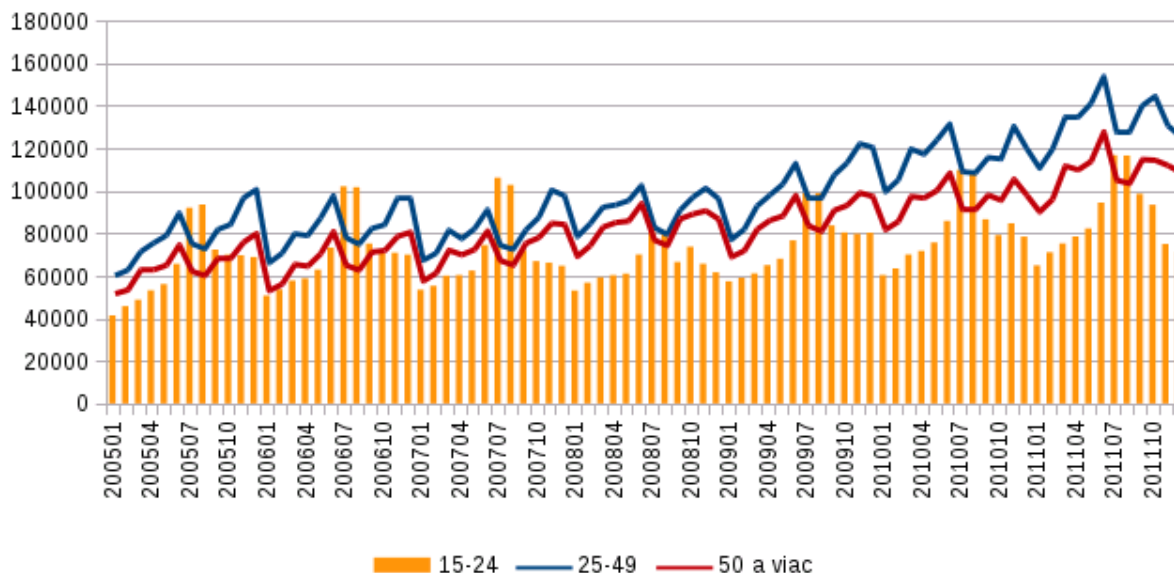
Po rozdelení ľudí pracujúcich na dohodu na rôzne vekové skupiny (15-24, 25-49, 50 a viac), zistíme, že počet dohodárov rástol v každej vekovej kategórii. Pri pohľade na skupinu mladých od 15 do 24 rokov, je zrejmé, že najviac mladých pracuje na dohodu v mesiacoch júl a august, teda v období školských prázdnin. V júli a auguste v rokoch 2006 a 2007 neklesol ich počet pod 101 tis., zatiaľ čo v ostatných mesiacoch išlo o 50 tis. až 75 tis. mladých pracujúcich na dohodu. Výrazný pokles nastal v roku 2008, kedy pracovalo v najsilnejších mesiacoch 84 tis., resp. 81 tis. mladých. Od tohto roku je zaznamenaný každoročný nárast. V minulom roku to bolo viac ako 116 tis. osôb v júli a v auguste, v decembri takto pracovalo 71 tis. mladých ľudí.

V poradí druhá veková skupina 25 až 49 je kvantitatívne najväčšia. Vývojový trend počtu ekonomicky najaktívnejšej skupiny je podobný ako v predošlej skupine mladých. Aj tu sme zaznamenali sezónne výkyvy, avšak predovšetkým v mesiacoch máj a jún, november a december. Od roku 2005 do roku 2008 pracovalo na dohodu v týchto najsilnejších mesiacoch od 61 tis. pod 104 tis. osôb. Od septembra 2009 ich počet neklesol pod 101 tis. v žiadnom mesiaci a najviac osôb pracujúcich na dohodu bolo v júni minulého roka v počte viac ako 155 tis.

V poslednej vekovej kategórii vo veku 50 a viac rokov môžeme sledovať veľmi podobný vývoj ako v predchádzajúcej skupine. Od roku 2005 a ďalšie dva nasledujúce roky počet dohodárov bol v intervale od 53 tis. do 96 tis. osôb. V novembri 2009 ich počet prvýkrát presiahol hodnotu 100 tis. Najvyšší počet dohodárov v tejto vekovej kategórii sme zaznamenali v júni minulého roka v

počte viac ako 129 tis. ľudí pracujúcich na dohodu.

Počet dohodárov podľa vekových skupín

Na grafe, ktorý zobrazuje pomer jednotlivých vekových skupín môžeme vidieť meniaci sa podiel na všetkých osobách pracujúcich na dohodu. Od roku 2005 podiel mladých (15-24) k ostatným skupinám (25-49; 50+) postupne klesá. V druhej vekovej skupine je najviac ľudí pracujúcich na dohodu, z čoho vyplýva aj fakt, že majú najväčšie pomerné zastúpenie.

Mladí dohodári

Vo vekovej skupine od 15 do 24 rokov nie je veľa ľudí pracujúcich na dohodu, ktorí súčasne poberajú mzdu za riadny pracovný pomer. Tvoria skupinu od 6 % do 9 % na celkovom počte dohodárov vo veku od 15 do 24 rokov za rok 2011. Počet SZČO a poberateľov dôchodkov, ktorí súčasne pracujú na dohodu je v tejto vekovej kategórii zanedbateľný. Pri rozdelení do dvoch skupín, tí ktorí majú okrem dohody aj iný príjem a tí, ktorí nemajú okrem dohody žiadny iný príjem, prevláda práve tá druhá skupina, ktorá tvorila v júli a auguste minulého roku skupinu s počtom viac ako 109 tis. dohodárov, teda viac ako 93 % všetkých mladých ľudí pracujúcich na dohodu. Zaujímavé čísla sú pri pohľade na rast počtu mladých dohodárov, ktorých príjmy z dohôd presahujú hranicu 139,90 eur. Začiatkom letných školských prázdnin v minulom roku ich počet vzrástol o viac ako 17 tis. v júli oproti júnu, v auguste bol opäť nárast a v septembri sa toto číslo znížilo o 18 773 osôb oproti augustu. Tento trend platil aj v minulosti, kedy boli rozdiely ešte väčšie (v roku 2007 z júna na júl bol nárast o 23 tis. osôb a z augustu na september pokles o 21 tis. osôb).

Dohodári v strednom veku

Značná časť osôb vo veku od 25 do 49 rokov, ktorí pracujú na dohodu majú príjem aj z riadneho pracovného pomeru. V minulom roku tvorili podiel na všetkých dohodároch v tejto kategórii od 43 % do 50 %. Podiel dohodárov, ktorí zároveň poberajú jeden z typov dôchodkov alebo sú SZČO je zanedbateľný. Ak rozdelíme danú skupinu na tých, ktorí majú alebo nemajú okrem príjmu z dohôd iný príjem, nadpolovičnú väčšinu (od 51 % do 58 % v roku 2011) tvoria

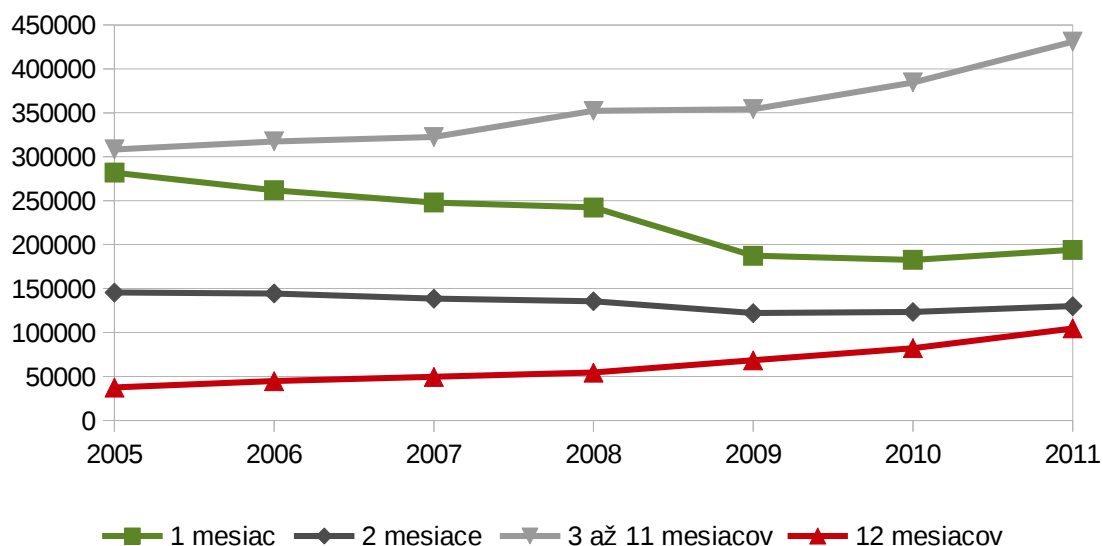
dohodári s ďalším príjmom a tí, ktorí majú aj iný príjem a príjem z dohôd presiahne 139,90 eur tvoria z tejto skupiny 43,15 % (v absolútnom vyjadrení ide o 38 tis. osôb) v júni 2011, teda v mesiaci, kedy ich bolo najviac. Dohodárov s ďalším príjmom, ktorých práca na dohodu nepresiahla 139,90 eur bolo teda zvyšok, viac ako 50 tis. ľudí. Osoby pracujúce na dohodu vo veku od 25 do 49, ktorí nemajú iný príjem ako je príjem z dohôd, a ktorých príjem z dohôd nepresiahne sumu 139,90 eur tvoria priemerne v tejto kategórii takmer 68 % za minulý rok. Ľudia s takýmto príjmom z dohôd sú vedení na úrade práce ako nezamestnaní. V júni 2011 išlo o 50 322 osôb a pre porovnanie v júni v roku 2008 ich bolo 21 174 (nárast o 42 %).

Starší dohodári a dôchodcovia

V poslednej vekovej skupine, ktorú tvoria osoby pracujúce na dohodu vo veku od 50 rokov a viac je dôležité pozrieť sa aj na ďalšie príjmy týchto osôb. Prácu na dohodu s riadnym pracovným pomerom kombinuje od 26 % do 33 % v jednotlivých mesiacoch minulého roka. Podľa očakávaní, veľká časť dohodárov v tejto vekovej kategórii poberá súčasne starobný dôchodok (45 - 51 % v roku 2011) alebo predčasný starobný dôchodok (od 5 do 7 % v minulom roku). Nemalá časť ľudí pracujúcich na dohodu poberá súčasne invalidný alebo vdovský/vdovecký dôchodok (v každom mesiaci minulého roka tvorili viac ako 10 % dohodárov vo veku 50 a viac rokov). Ľahko sa dá teda predpokladať, že osoby v tejto vekovej skupine, ktoré okrem dohody majú aj iný príjem tvoria prevažnú väčšinu (85 až 89 %). V júni, kedy ich bolo najviac, viac ako 112 tis. osôb v tomto veku malo aj iný príjem okrem dohody a 16 tis. ľudí nemalo ďalší príjem. Pomer dohodárov s ďalším príjmom, ktorých príjem z dohôd nepresiahol 139,90 eura k tým, ktorých presiahol danú hranicu je priemerne za minulý rok 55 % ku 45 %. Zaujímavú skupinu tvoria ľudia vo veku 50 rokov a viac pracujúcich na dohodu, ktorí majú príjem z riadneho pracovného pomeru a navyše poberajú dôchodok. V júni minulého roka táto podskupina predstavovala 6251 osôb, takmer 5 % dohodárov v tejto vekovej kategórii. Za zmienku stoja aj osoby vo veku od 50 rokov, ktoré majú príjem z riadneho pracovného pomeru, z práce na dohodu, zo starobného dôchodku a navyše sú SZČO, ktorých bolo podľa údajov zo Sociálnej poisťovne v šiestom mesiaci minulého roka 105 a ich počet za celý rok neklesol pod 66 osôb.

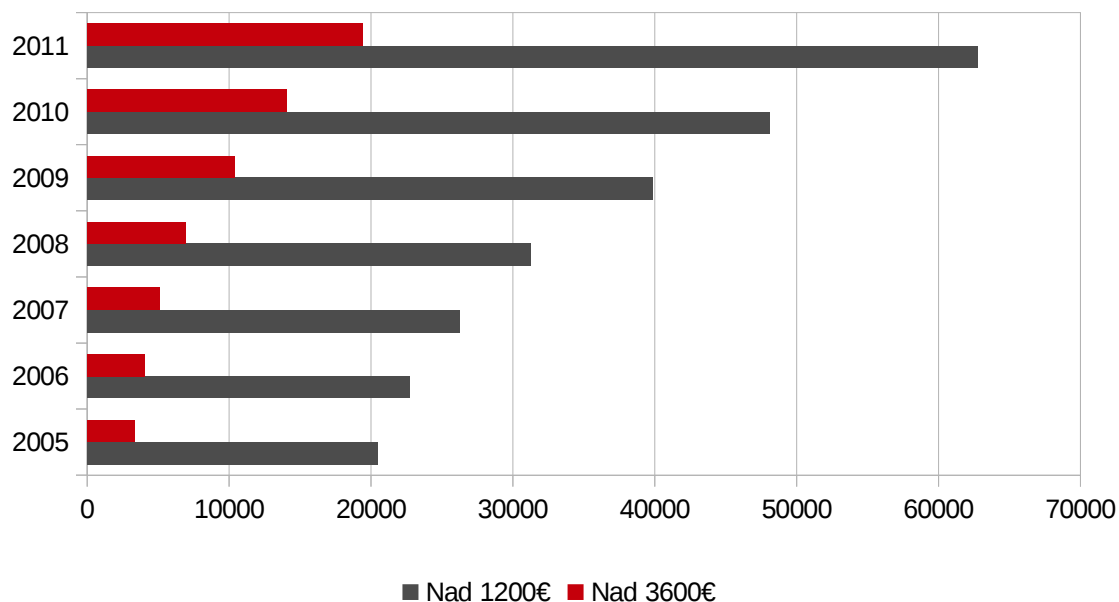
Pravidelní dohodári

Od roku 2005 sa počet dohodárov pracujúcich 12 mesiacov nepretržite zvýšil za 7 rokov takmer trojnásobne. V celom sledovanom období bolo najviac ľudí pracujúcich na dohodu jeden alebo dva mesiace. V roku 2005 bolo jednomesačných pracovníkov najviac za celé obdobie v počte 282 tis. Následne každým rokom ich počet klesal až na úroveň 194 tis. v minulom roku. Mierny pokles nastal aj u pracovníkov v dĺžke 2 mesiace zo 145 tis. v roku 2005 na 130 tis. v roku 2011.

V skupine 3 až 11 mesiacov nastal nárast, ktorý však súvisí skôr s absolútnym rastom všetkých pracovníkov zamestnaných na dohodu, ako so zmenou ich pomerného zastúpenia. Značný nárast nastal u dohodárov, ktorí pracujú 12 mesiacov v roku. Ich počet sa zmenil od roku 2005 do roku 2011 z 37 tis. na 105 tis., čo je takmer trojnásobný nárast. Ich počet sa každoročne zvyšuje v priemere o 11 200 osôb ročne a ich percentuálne zastúpenie na všetkých dohodároch vzrástlo zo 4.8 % v roku 2005 na 12.2 % v roku 2011.

Nasledujúci graf zobrazuje dohodárov, ktorí pracujú na základe dohody 12 mesiacov v roku a majú príjem nad 1200 € alebo nad 3600 € ročne.

V prvej skupine sa počet ľudí pracujúcich na dohodu s ročným príjmom viac ako 1200 € zvýšil za posledných 7 rokov viac ako trojnásobne z 20,5 tis. na 63 tis, pričom najvyšší nárast sme zaznamenali v minulom roku oproti roku 2010 o 14,6 tis. osôb. V druhej skupine dohodárov zarábajúcich nad 3600 € ročne sa ich počet zvýšil v roku 2011 oproti roku 2005 o takmer 6-násobok pôvodnej hodnoty (z 3,3 tis. na 19,4 tis. osôb). Najvyšší nárast v sledovanom období bol ako v predchádzajúcej skupine v minulom roku o 5400 osôb.